

**AZERBAIJAN VE TÜRK DİLLERİNDE ZOOFRAZEOLOGİZMLER VE ONLARDA
FONETİK, LEKSİK, MORFOLOJİK, SİNTAKTİK VARIYASYON**
ZOOFRAZEOLOGISMS IN AZERBAIJANI AND TURKISH LANGUAGES AND PHONETIC,
LEXICAL, MORPHOLOGICAL, SYNTACTIC VARIANTS

Terane NAĞIYEVA¹

ÖZET

Fauna ile ilgili frazeolojik birimler tüm dillerde olduğu gibi, Azerbaycan ve Türk dillerinde de önemli kat oluşturuyor. Azerbaycan ve Türk dillerindeki zoofrazeologizmlerin bileşenleri hem ev, hem de orman, çöl hayvanlarının isimlerinden oluşmaktadır. Azerbaycan ve Türk dillerinde kullanılan zoofrazeologizmleri birleştiren hususlardan biri de onlarda varyasyon özelliklerinin olmasıdır. Her iki dilde böyle frazeoloji birimler fonetik, leksik, morfoloji, sintaktik varyasyona sahiptir. Fonetik varyasyon onlardaki fonetik dönüşüm ile ilgilidir. Yani ses değişmesi sonucunda ortaya çıkar. Leksik varyasyon frazeoloji birleşiminin içerdiği kelimelerin diğer kelimeyle değiştirilmesi, ancak içeriğinin değişmemesidir. Frazeoloji birimin morfolojik varyasyonu içeriğindeki bileşenlerin gramer şeklinin değişmesiyle ortaya çıkar. Sintaktik varyasyonsa frazeoloji bileşiklerin içerdiği bileşenlerinin yerinin değişmesi sonucunda ortaya çıkar. Frazeoloji varyasyon hem de frazeoloji birimlerin bileşenlerinin alınmasıyla düzelir. Frazeoloji birimlerin bileşenlerinin alınmasıyla düzelen varyasyonları hem çağdaş Azerbaycan, hem de Türk dillerinin frazeoloji fondunda yaygın olarak kullanılıyor. Azerbaycan ve Türk dillerinde kullanılan zoofrazeologizmler daha çok benzer özelliklerine göre seçilir. Her iki dilde kullanılan zoofrazeologizmlerde gözlemlediğimiz bu genellik tüm türk halklarının hayvancılıkla alakasının diyebiliriz ki, aynı olduğundan haber verir. bu durum onların hem evlerinin, hem de tarihsel gelişiminin ortaklığı ile bağlıdır. Bu ortaklık dil yarusları içerisinde halkın ev ve tarımıyla en çok bağlı olan frazeoloji gatta daha da sağlamlaşarak yaşamaktadır.

Anahtar kelimeler: Zoofrazeologizm, Fonetik, Leksik, Morfolojik, Sintaktik, Varyasyon

ABSTRACT

Fauna-related phraseological units in all languages as it is, in the Azerbaijani and Turkish languages significant layer is holding. Zoophrazeologisms in Azerbaijani and Turkish languages components both home, both forest, made up of the names of wild animals. Azerbaijani and Turkish languages processed zoofrazeologisms connecting one of the aspects in them optionality features that is. Both languages have such phraseological units as phonetic, lexical, morphological, syntactic variants. Phonetic variants are related to phonetic transformation. That change is the result of the vote. Lexical variance the combination of the words contained in phraseology in other words, to be replaced, but it does not change the content. There is a morphological variant of the phraseological units with the change in the composition of the components grammatical form. Syntactic variance occurs phraseological combinations the composition of the components as a result of change. Phraseological units improving as well as the phraseological units from the configurations one by one. Phraseological units Components what's more it's a matter of time as well as the modern Azerbaijan, phraseological resources but also widely used in Turkic languages. The zoofrazeologisms, which are developed in Azerbaijani and Turkish languages, are selected according to more specific features. The fact that we have been observing in zoosproezeologistics in both languages is that the whole of the Turkish identity is related to evolution, as we know it is. This is due to the coexistence of their homes and their development. This coexistence is closely tackled by the most commonly used household goods and farms in the language of the countryside.

Key words: Zoofrazeologism. Phonetic, Lexical, Morphology, Syntactic, Variants.

¹ Dr., Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi, E-mail: teranenagiyeva5@mail.ru

Giriş

Her halkın kendi dilinin iç yasalarını, milli seciyesini, yapısal yapısının kendine özgünlüğünün, zengin uslubi çalarlığını ayna gibi kendine yansıtan, tarihsel gelişim aşamalarının izlerini yaşatan frazeoloji birimlerin leksik içeriğinin öğrenilmesi de, kuşkusuz, dilin frazeoloji sisteminin tam aydınlaştırılmasında büyük önem arz etmektedir. Çünkü frazeoloji birimleri oluşturan komponent-kelimelerin bir dil birimi olarak araştırılması, onların leksik özelliklerinin üste çıkarılması frazeolojik birimin kendisinin dilbilimsel doğasını aşkar etmek için çok önemlidir.

Azerbaycan ve Türk dillerinde frazeoloji birimlerin çoğunluğunun örtüşmesi, bazense çok az değişikliklerle mevcut olması bu dillerin köken birliği ve bu halkların kendisinin tarihsel olarak aynı soydan olması fikrini bir daha teyit etmektedir. «Böyle seciyelenen frazeoloji birimlerin belli kısmı ta eskilerden-bağımsız genel Türk dillerinin oluşmağa başladığı dönemlerden mevcut olmuş, sonralar tam halk, daha sonralarsa ulusal dil seciyesi taşıyan bu dillerin frazeologiyası bünyesinde işlenerek şimdiye kadar gelmiştir. Elbette, bağımsız Türk dillerinin şekillenmesinden sonra günümüze kadar dilin başka alanlarında olduğu gibi, burada da ayrılan yönler meydana gelmiştir ki, bu da bu dillerin bağımsız inkişafıyla ilgili olarak ortağ yönlerin belli bir dereceye kadar zayıflamasına neden olmuştur". (Bayramov, 1978: 65)

alemi ve psikolojik durumu ile ilgili olayları yansıtır. Tesadüfi değildir ki, frazeoloji birimlerin varlığını dayandıran komponentler genellikle insana daha yakın, daha doğma ve daha çok geniş yayılmış kelimelerden ibaret olur. (Mirzeliyeva, 2009: 30) Böyle söz gruplarından biri de zoonimik leksikadır.

Fauna ile bağılı frazeoloji birimler tüm dillerde olduğu gibi Azerbaycan ve Türk dillerinde de önemli kat oluşturur. Azerbaycan ve Türk dillerinin frazeoloji bünyesi hayvancılıkla bağılı frazeoloji birimlerle çok zengindir.

Azerbaycan ve Türk dillerindeki zoofrazeologizmlerin komponentleri hem ev, hem de orman hayvanlarının adlarından ibarettir. Bu açıdan her iki dilde kullanılan zoofrazeologizmleri üç yere ayırabiliriz:

1. Ev hayvanı isimleri esasında oluşan zoofrazeologizmler;
2. Orman veya çöl hayvan isimleri esasında oluşan zoofrazeologizmler;
3. Hem ev, hem de orman hayvan isimleri esasında oluşan zoofrazeologizmler.

Ev hayvanı isimleri esasında oluşan zoofrazeologizmler;

Azerbaycan dilinde: at oynatmak (Meydanı boş görmek, meydan oynatmak), at öldü, köpeklerin bayramıdır (Güçlü, saygınların yerine meydana zayıf ve acizlerin çıkması), kimsenin tavuğuna taş atmamak (Kimseyi incitmemek, sakın insan anlamında), ite dönüşmek (sinirlenmek, kızmak), it gününde olmak (kötü durumda olmak), gözü dana gözüne dönüşmek (Kendinden çıkmak), gözü çepiş gözüne dönüşmek (Sevinmek, şadlanmak), deve kalktı, çatıyı yıktı (Dikkatli davranmayan, kaba tavır sergileyen kişi hakkında), deveyi kepçeyle sulamak (Birisine ihtiyacı olandan az vermek) vb.

Türkiye türkçesinde: aralarından kara kedi geçmek (Birbiriyle davranamayanlar için denir), at koşturmak (Çok geniş yer), dananın kuyruğu kopmak (Beklenen korkunç sonun yetişmesi), deve yapmak (Başkasının malını, devletini benimsemek), köpek dişi, domuz derisi (Birbiriyle davranamayan iki insanın halini sevinçle ifade etmek), kazı koz anlamak (Söylenen yanlı anlamak), kaz beyinli (Anlamayan, sözden sonuç çıkaramayan), keçileri kaçırmak (Aklını kaybeden gibi olmak), domuzdan bir tüy koparmak (Cimri kişiden az da olsa bir şey alabilmek) vb. Delikanlı zamanlarda burada *çok at oynatmışım*, çok ceylanlar avlamışım (Koroğlu, 2005: 47). İsmail çok helal adamdı, bir kesin tavuğuna kış demezdi (Kaçak Nebi, 2005: 37). Knikor bey köpeğe dönmüş (Kaçak Nebi, 2005: 32). Garavaş bu kelimeleri duyunca, sevinçden gözleri den yemiş çepiş gözlerine dönmüş. (Azerb. Nağ., 2005: 179). Karının gözü guğday yemiş dananın gözüne döndü. (Azerb. Nağ., 2005: 41).

Yeşil kozalığın başarısıyla, üçüncü yarışma büyük bir önem kazanmış oluyor. Şimdi iki taraf da "dananın kuyruğunu koparmak" şerefini, kendine mal etmek cesaretini göstere biliyor (Kemal, B., 1953:

30). Her kesin yanında söylemiyorum, amm pek *kaz beyinli*, hem çok pasaklı (Sermet, 1934: 79). O mu haberciniz, *kazı koz anlayan* dil bilmez Çerkez? Duyduğunu anlarmı ki, yanlışsız, noksanz gelib söyleye bile? (Kemal, T., 2013: 384). Öteki (konak) gibi bunun da haremi, selamlığı, trabzonları kopmuş, yelpaze merdivenleri, büyüklerin “*içinde at koştur*” diye tarif ettikleri taşlık ve sofaları... olmalı saçakları vardı (Güntekin, 2014: 12). Yok, hemşire hanım, yok, dedi, aldırış etme. Mustahaktır o terese, ikide birde kendinden daha edepsiz biri çıkıp ağzının payını vermezse, rahat etmez, *it dişi, domuz derisi* (Güntekin, 2007: 198). Bayram, korku ile doğruldu: “Anam *keçileri kaçırıyor* galiba!” dedi ürpererek (Baykurt, 2006: 270).

Orman Veya Çöl Hayvan İsimleri Esasında Oluşan Zoofrazeologizmler;

Azerbaycan dilinde: aslan yavrusuna dönmek (Kızıışmak, kendinden çıkmak), canavar (kurt) kılığına girmek (Vahşi, acımasız olmak), yılan dili çıkarmak (Bir şey için acizane yalvarmak), karınca gibi kaynamak (Çok durumda daima hareketde olmak), fare deliği aramak (Korkusundan saklanmaya yer aramak), kurt yüreği yemek (Cesur, yürekli olmak), kendini tilkiliye koymak (Yalakalanmak, kurnazlık etmek), sülük gibi kanını emmek (işgence yapmak), kurbağa gölüne taş atmak (Sessizlik), ceyran beline çıkmak (Bir şeyin çok zor bulunması) ve b. Türkiye Türkçesinde: ac kurt gibi saldırmak (Bir işe, bir yemeğe büyük istekle atılmak), dut yemiş bülbüle çevrilmek (Daha önce çok konuşan olduğu halde, şimdi susan, konuşmayan kişiye denir), fil gibi yiyip yutmaq (Hepsini yemek, hiçbir şey bırakmamak), tilki uykusuna yatmak (Kendini ölü gibi göstermek), aslan kesilmek (Aslan gibi güçlü ve cesur olmak), maymuna dönmek (Gülünç duruma düşmek), ayıya kaval çalmak (Anlayışsız birine bir şeyleri anlatmak), bukalemun gibi deyişmek (Ciltten-cilde düşmek), yılan gibi sokmak (Kimseye aniden kötülük yapmak), sinek avlamak (İş ve müşteri olmadığından boş oturmak) vb. Duvarın her tarafında acayip hayvanlar karınca gibi kayınıyordu. (4, 67). Tahıl kalıp dışarıda, kendini tilkiliye koyarak girmişsin yatağa (5, 46). Türk dilinde: Sabahtan akşama kadar söyleyen geveze çalıkuşu, dut yemiş bülbüle dönmüştü (Güntekin0 2007.: 209)

Fil gibi yiyip yutdular

Ortalığı birbirine kattılar
Ne rahat kaldı, ne huzur,
Dayansın ehli kubür!

Hem ev, hem de orman hayvanı isimleri esasında oluşan zoofrazeologizmler;

Azerbaycan dilinde: dananı kurda vermek, it kurttan seçilmeyen zaman, kurt kuzuyla otluyor, deveden büyük fil var vb., Türk dilinde: ölmüş köyün kurttan korkmaz, kurtla köyün bir arada olmaz vb.

Örneklerden görüldüğü gibi, her iki dilde kullanılan zoofrazeologizmlerde bir paralellik de kendini gösteriyor. Bilin tümalanlarında olduğu gibi, fauna üzerine oluşan frazeoloji bileşmelerde de böyle ortaklık, hemen hemen bu bileşiklerin 70-80% -ni oluşturuyor. Bu bileşmelerin her iki dil için ortak özelliklerinden biri de karşılaştırma içeriği esasında yaranmasıdır. Yani böyle zoofrazeologizmlerin bünyesinde kimi / gibi edatının işlenmesi esastır.

G.Mahmudova böyle zoofrazeologizmler hakkında yazıyor: "Kıpçak ve oğuz grubu türk dillerindeki zoofrazeologizmlerin büyük bölümünü komparativ, yani, müqayise yolu ile yaranan frazeoloji birimler oluşturur. Bu tip frazeoloji birimler çeşitli ekler, edatlar aracılığıyla düzelir. Kazak, Kırgız, Karakalpak dillerinde komparativ frazeoloji birimler «day // dey - tay / tey», ekleriyle Azerbaycan, Gagauz, Türk, Türkmen dillerinde ise "ele bil, gibi» komponentleriyle yaranır. Örn.: g-galp. kara kumırskaday; gır. Kumırskaday kaynoo; Azerb. «Bakarken gördü ki, bir yandan ağ, diğer yandan kara yılanlar budur, karınca gibi gelirler»; gag. karımca gibi gezmaä; kır. kündö galgan balıktay; tk. «Adapazarlı hariç sudan çekmiş balık gibiydiler» (Mustafa Kutlu); Azerb. «Sudan kenara atılmış balık gibi ağzın açır tövşüdü» (I.Şıxlı)" (Mahmudova, 2009: 153).

Azerbaycan ve Türk dillerinde komparativ tipli zoofrazeologizmler hem edatlar esasında zoofrazeologizmler hem edatlar temelinde, hem de edattan benzetme yöntemi ile oluşur: bülbül gibi ötmek, bulbul gibi ceh-ceh vurmak-bülbül gibi konuşmak, bulbul gibi okumak, denizden çıkmış balığa dönmek-denizden çıkmış balığa dönmek, gece guşu-gece kuşu, içini kurt yemek-içini kurt yemek,

karınca gibi gaynamak - karınca gibi kaynamak, köpekle kedi gibi – kedi ile köpek gibi, koynunda yılan beslemek vb.

Azerbaycan ve Türk dillerinde kullanılan zoofrazeologizmleri bağlayan yönlerden biri de varyasyon özelliklerine sahip olmasıdır. Frazeoloji birimlerin varyasyon eşanlamlığa çok benziyor. Hatta onlar birbirleriyle karıştırılır. Eşanlamlarla varyasyonlar, esasen onunla farklılık, frazeoloji eşanlamlarda kısmen de olsa, içerik farklılığı olur. Kanaatimizce, frazeoloji varyasyonun aşağıdaki tipleri Azerbaycan ve Türk dillerindeki zoofrazeologizmlerin varyasyonların bölümünde de istifade oluna biler. Fonetik, leksik varyasyon, morfolojik varyasyon, sintaktik varyasyon.

1. Fonetik varyasyon, frazeoloji birimlerin fonetik varyasyon onlardaki fonetik transformasiya ile bağlıdır. Genel olarak, Türk dillerinde frazeoloji birimlerin fonetik varyasyon bu ve ya diğer komponentde seslerin değişimi ile yaranır. Azerbaycan dilinde: horoz sesi duymamış/horoz sesi duymayan (Çoğunun duymadığı, görmediği), öküzün büyüğü ahırda imiş / öküzün büyüğü ahırdadır. (Sıkıntının bitmediği, karşıda daha zor işlerin olduğu anlamındadır), uçan kuşa borcu olmak / uçan kuşa da borcludur. (Çok insana borcu olmak), vb., Türk dilinde: balık kavağa çıkınca / balık kavağa çıkarsa (Hiçbir zaman olmayacak işlerden dolayı kullanılıyor), kaz beyni / az beyinli (Anlayışsız), aç kurt gibi saldırmak / aç kurt gibi saldıran (Bir işe, bir yemeğe büyük bir istekle atılmak).

Yılların üst-üste yığıldığı kinle
Nifretle dolmuş sesimi dinle
Tarlama elimden alanlara
Aç kurtlar gibi saldıracığım. (Gündüz, 2005: 75)

Görüldüğü gibi, hem Azerbaycan, hem de Türk dilinden verilen frazeoloji bileşme örneklerinde fonetik varyasyon aynı frazeoloji bileşmelerde belli seslerin değişmesi sonucu oluşmuştur. "Horoz sesi duymamış" / "horoz sesi duymayan" bu frazeoloji bileşiklerin sonuncu bileşeni aynı anlamı yaratan farklı eklerden - birinci bileşme "me" inkârlık + "miş" fiilî sıfat, ikinci bileşme "me" inkârlık + "en" fiilî sıfat ekinden yapılmıştır. Bu bileşmelerde "miş" ve "en" fiilî sıfat eklerinin yardımıyla fonetik varyasyon oluşmuştur. Azerbaycan dilinden verilmiş diğer bileşmelerde de bu fonetik varyasyonun oluşmasına bileşmenin bünyesinde kullanılan son component neden olmuştur: ahırdaymış / ahırdadır – imiş-dir, borcu olmak / borcudur-et / dur. Türk dilinde de aynen Azerbaycan dili gibi fonetik varyasyon bileşenin sonuncu komponentine esasen tayin edilmiştir: çıkınca / çıkarsa-ınca / sa, beyni / beyinli-i / li, saldırmak / saldıran-mak / kan.

2. Leksik varyasyon. İçerdiği komponentlerden biri eşanlam veya anlam değişikliği yaratmayan kelimeyle evez olunur. Azerbaycan dilinde: fare deliği aramak / fare deliğini satın almak (Korkudan gizlenmeye yer bulmak), öküz öldü, ortaklık ayrıldı / öküz öldü, ortaklık bozuldu (bir insan öldüğünde akrabalar arasında git-gel koptuğunda), it ağzına düşmek / it-kurt ağzına düşmek (Kötü adamların diline düşmek), yılan gibi dsançmak / yılan gibi çalmak (Alay, xetrine çarpmak), bir kimsenin tavuğuna taş atmamak / kimsenin tavuğuna kiş dememek (Kimseye deyip-dolaşmamak), evde horoz, dışarıda tavuk / evde tavuk, dışarıda fere (Evde herkese egemen olan, ancak dışarda sesi çıkmayan, korkak olan), yılan ağzından kurtarmak / ilan elinden kurtarmak (zor, tehlikeli durumdan kurtulmak); Türk dilinde: bülbül gibi okumak / bulbul gibi konuşmak (Güzel sesle okumak, hazırcevap olmak), tilki uykusuna yatmak / tilki uykusuna dalmak (Kendini uyumuş gibi göstermek), maymuna dönmek / maymuna benzemek (Gülünç duruma düşmek) vb.

Aslında sözcük seçeneği deyince eş anlamlı kelimelerin değişmesi anlaşılmalıdır. Çünkü değiştirilen kelimeler eş anlamlı olabildiği gibi, olmaya da bilir. Önemli olan, bu mecazlarda değiştirilen kelimeler anlam değişikliği yaratmıyor, o yüzden de sözcük seçeneği oluşur. Yukarıdaki Azerbaycan dilli örneklerde ayrıldı / bozuldu, it / it-kurt, kiş dememek / taş atmamak, ağzından/elinden sözleri ayrı ayrılıkta birbiriyle yakınanlamlılık oluşturuyor. Fakat birleşme dahilinde kullanıldıkta, frazeoloji bileşikler aynianlamlılık taşıyor. Bunun aksine olarak, yılan gibi sançmak / ilan gibi çalmak, evde horoz, dışarıda tavuk / evde tavuk, dışarıda fere - frazeoloji bileşiklerin bünyesinde kullanılan çalmak-sançmak, tavuk-fere sözleri eşanlamlı kelimelerdir. Aynı fikirler türk dilinde kullanılan frazeoloji bileşikler için de söylenebilir. Demek ki, her iki dilde kullanılan frazeoloji bileşmelerde sözcük seçeneği deyince hem

eş anlamlı, hem de eş anlamlı olmayan kelimelerin aracılığıyla oluşan aynı anlamlılık özelliği taşıyan frazeoloji bileşikler anlaşılıyor. Bu bileşiklerin bünyesinde kullanılan farklı kelimeler olsa bile, her ikisinin kullanım işlevi aynı olmalıdır.

3. Morfolojik varyasyon. Frazoloji birimin gramer seçeneği onun dahilindeki komponentlerin gramer şeklinin değişimiyle oluşuyor. Bu değişiklik hem ad komponentinde, hem de fiil komponentinde mümkündür. Örn.: balık baştan kokar / Balık başından kokar (Baş tutmayan bir iş, yukarıdan (başkanlıktan) bozulmak), arının deliğine çöp uzatmak / arı deliğine çöp uzatmak (Birini körüklemek), itle kurt seçilmirdi / it kurttan seçilmirdi (Kıta karanlık olunca, ara karışık olduğunda); Türk dilinde: bulbul tek konuşmak / bulbul gibi konuşmak (Güzel sesle güzel konuşmak), kediyile köpek gibi / kedi köpek gibi (Bir-biriyle tutmamak) vb.

4. Sintaktik varyasyon. Frazoloji birimlerin sintaktik varyasyon komponentlerinin yerinin değişmesi sonucunda oluşuyor. Gerek Azerbaycan, gerekse Türk dili bu tip zoofrazoloji birimlerle zengindir. Azerbaycan dilinde: başını it başı gibi ezmek / it başı gibi başını ezmek (Cevabını vermek, dövmek), kurt koyunla otluyor / koyun kurtla otluyor (Çok eminamandır), sülük gibi kanını emmek / kanını sülük gibi emmek (Her şeyini almak, istismar ve zulmetmek) vb.; Türk dilinde: Kediyile köpek gibi / kopekle kedi gibi (uygunlaşmamak) deve kuşu gibi başını kuma sokmak/başını deve kuşu gibi kuma sokmak (Başkalarından gizlenmek) vb.

5. Komponentlerinden birinin alınmasıyla düzelen varyasyon ve yahut ellipsise uğramış frazeoloji varyasyonlar. Frazoloji varyasyon, hem de frazeoloji birimlerin komponentlerden birinin alınmasıyla düzelen. Frazoloji birimlerin komponentlerinin alınmasıyla düzelen varyasyonları hem çağdaş Azerbaycan, hem de Türk dillerinin frazeoloji bünyesinde geniş kullanılır. Azerbaycan dilinde: it de gitti, ip de (gitti), o atlı olmuş, ben piyade (olmuşum), eşeğin dal (arka) ayağı (dır), it gününde (olmak) vb., Türk dilinde: aslan sütü (dür), çantada keklik (bilmek), ne dağda bağım var, ne cakkadan devam (var), vb.

Sonuç

Azerbaycan ve Türk dillerinde kullanılan zoofrazologizmler daha çok benzer özelliklerine göre seçilir. Her iki dilde kullanılan zoofrazologizmlerde gözlemlendiğimiz bu genellik tüm türk halklarının hayvancılığına yaklaşımının, demek olar ki, aynı olduğundan haber verir. Bu durum onların hem günlüklerinin, hem de tarihsel gelişmelerinin ortaklığı ile bağlıdır. Bu ortaklıkta dil yarusları içerisinde halkın ev ve çiftliği ile en çok bağlı olan frazeoloji katta daha da sağlamlaşarak yaşamaktadır.

Kaynakça

1. Azerbaycan nağılları. (masalları). (2005). Cilt I. Bakü: Şerg-Gerb Yayınları.
2. Bayramov, H. (1978). *Frazelogiyanın esasları*. Bakü.
3. Baykurt, F. (2006). *Yılanların öcü*. İstanbul.
4. Gündüz, A. (2005). *Toprağın kızları*. İstanbul.
5. Güntekin, R. N. (2007). *Çalı kuşu*. İstanbul.
6. Güntekin, R. N. (2014). *Miskinler teknesi*. İstanbul.
7. *Kaçak Nebi destanı*. (2005). Bakü: Lider Yayınları.
8. Kemal, B. (1953). *Pembe kurt*. İstanbul.
9. Kemal, T. (2013). *Devlet Ana*. ISBN.
10. *Köroğlu destanı*, (2005). Bakü: Lider Yayınları.
11. Mahmudova, G. (2009). *Türk dillerinin frazeologiyası*. Bakü.
12. Mirzeliyeva, M. (2009). *Türk dillerinin frazeologiyası*. I cilt, Bakü.
13. Sermet, M. A. (1934). *Harp zenginini gelini*. İstanbul.